

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K., za pol leta 2 K. in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K., za drugo turovostrednjo deželo 3 K. Kdor hoči sam posaj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Delovniki „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v.

UREDNIŠTVO: Koroška cesta štev. 5.

Redkopit se ne vračajo. Namamkovana pluma se ne sprejemajo.

UPRAVNIŠTVO: Koroška cesta štev. 5.

Vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enotnega potitvora na enkrat 15 v., na dvakrat 25 v., na trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Štev. 9.

V Mariboru, dne 2. marca 1905.

Tečaj XXXIX.

Beda na Slov. Štajerju.

Govor poslanca J. Žičkarja v državnem zboru 1. febr. 1905.

(Konec.)

V imenu gospoda poslanca dr. Ploja kakor tudi v lastnem imenu moram omeniti neki drug predmet, ki spada semkaj. Gre se namreč za prebivalstvo vinogradnih haloških gor, ki se nahaja v jako bednem stanju. Vsled trajnih nalivov meseca oktobra lanskega leta so nastopili v teh že prenovljenih vinskih gorah velikanski plazovi. Škoda znaša veliko tisoč kron. Prebivalstvo se nahaja v veliki bedi ter ne more samo popraviti škode, katero so povzročili ti plazovi. Pomoč je torej nujno potrebna.

V štajerskem deželnem zboru smo spodnještajerski poslanci v tej zadevi vložili nujni predlog, ki se glasi: „Visoki deželni zbor naj blagovoli skleniti: Deželnemu odboru se naroči, naj se obrne do c. kr. vlade, da ta po popolnoma zmožnem veščaku s sodelovanjem kakega zastopnika deželnega odbora prejkoprej določi škodo na raznih nasadih, posebno na ameriških vinogradih, v Halozah, pol. okraj Ptuj, katero so povzročili vsled dolgotrajnega deževja nastali plazovi, ter jo približno oceni, da more potem c. kr. vlada in dežela Štajerska na podlagi te ocene podeliti poškodovanim potrebno denarno podporo, da se škoda povzročena po plazovih, posebno na ameriških vinogradih, popravi.“

Ta predlog se je vložil 8. novembra 1904, in je deželni zbor sklenil sledeče: „Deželnemu odboru se naroči, da pusti po kakem tehničnem organu pregledati škodo v Halozah, povzročeno po plazovih in ljudstvo poučiti, na kak način bi se škoda dala popraviti in kako bi se v bodoče plazovi zabranili. Dalje se naroči deželnemu odboru, da omogoči v sporazumljenju in z materijelnim sodelovanjem c. kr. vlade popravilo materijalne škode, nastale po omenjenih plazovih.“ Pred nekolikimi dnevi smo vložili v tej visoki zbornici tozadevno resolucijo in prosimo visoko zbornico, da jo blagovoli odobriti, da namreč skusi visoka vlada v sporazumljenju s štajerskim deželnim odborom popraviti omenjeno škodo.

Omeniti mi je še nekaj o potrebni uravnavi rek na južnem Štajerskem. Glede regulacije nekaterih rek se je marsikaj že ukrenilo, n. pr. glede Mure, Drave in Save. So pa še druge reke, ki so jako potrebne uravnave kakor Savinja, Mislinja, Voglajna, Pesnica, katera se je deloma že začela regulirati, potem Sotla in nekaj hudournikov. Osobito, kar se tiče Sotle, ki dela mejo med Štajersko in Hrvaško, se mora omeniti, da nastajajo leto za letom velikanske povodnji, in če tudi deževje poneha in voda odteče v strugo, ostanejo vendar na bližnjih njivah in travnikih velikanske mlake, vsled katerih je krma tako blatna, da se ne more več rabiti za živino. Če pa je trava že pokošena, jo voda, kakor se je že dostikrat zgodilo, odnese. Lansko jesen so

tudi poljski pridelki vsled take velike povodnji po njivah segnili in bili popolnoma uničeni. Ob Sotli leži vas Gregovce, ki se nahaja vedno v nevarnosti, da jo Sotla odnese. Sotla je pred kratkim zapustila svojo prejšnjo strugo ter si napravila novo strugo naravnost proti vasi. Visoki vladi se je o tem že sporočilo in se je prosilo za pomoč. Da se reši vas Gregovce, so potrebne posebne obrambne naprave ob Sotli, katerih prebivalci ne morejo postaviti na lastne stroške.

Rad bi omenil še neko zadevo. Reklo se mi je sicer, da ta stvar ne spada v to debato o bednem stanju. Vendar mislim, da se bodo cenjeni gospodje prepričali, da spada semkaj. Gre se namreč za stavbo šolskega poslopja v občini Globoko.

Leta 1882 morala je občina Globoko zidati novo šolsko poslopje. Glede stavbišča za novo šolsko poslopje so bili merodajni možje različnega mnenja. Dobil sem ravnokar zapisnik, iz katerega se razvidi izjava več še živih mož, ki so svarili, šolo postaviti na prostoru, kjer zdaj stoji. Toda komisija okrajnega šolskega sveta in v sporazumljenju z njo državni stavbeni tehnik so določili, da se mora poslopje vendar postaviti na tej prozni zemlji. Ko so se pozneje tekom zidanja podrli temeljni zidovi, poklical se je zopet državni tehnik. Čeravno je imel pomisleke, ali bo mogoče šolo na tem mestu trdno postaviti, je vendar pustil stavbo nadaljevati. Kmalu so se pokazale v poslopju razpoke; občina je z velikimi

LISTEK.

† Oče Jernej Postružnik.

To leto 17. januarja smo pokopali v Mariboru moža, dobro znanega v tem mestu, v ptujskem in brežiškem okraju in v Slov. gor., g. Jerneja Postružnik. Narodili so se pri Sv. Juriju ob Ščavnici in sicer v Sovjaku hiš. štev. 164, dne 14. avgusta leta 1829 kot sin posestnika Martina Postružnik in Marije rojene Košar; toraj so dosegli lepo starost 75 let. — Domačo šolo pri Sv. Juriju so izvršili z odliko leta 1843. Učitelj jim je bil g. J. Freuensfeld. Dne 1. avgusta l. 1843 so napravili privatni izpit za III. razred na „okrožni glavni šoli“ v Mariboru, kjer so z izvrstnim vspehom dovršili I. in II. tečaj. Po dovršeni ljudski šoli so si izvolili učiteljski stan ter najprej bili učni pomočnik na župni šoli pri Mali Nedelji in sicer od 12. septembra 1846 do 13. septembra 1847. Priporočilno spričevalo, katero so jim napisali takratni učitelj Jurij Mikl, pravi, da so pokazali kot učitelj mladine svojo gorečnost v spolnovanju svojih dolžnostij, svojo sposobnost v podučevanju in svojo pravilno ravnanje z otroci. To spričevalo hvali tudi njihovo dobro porabo

za cerkveno službo in tudi pravi, da so tisti čas dobro gojili cerkveno petje in glasbo.

Od 5. oktobra 1847 do 5. novembra 1849 so bili šolski pomočnik pri Sv. Magdaleni pri Mariboru. G. učitelj Franc Pinterič piše v priporočilnem spričevalu, da so tukaj cerkveno in učiteljsko službo natanko spolnovali, z otroci ljubeznivo ravnali in tiste s strogo disciplino izvrstno izomikali ter se vsem prikupili s svojim prijaznim in lepim obnašanjem. Tudi jih pohvali to pismo radi tega, ker so podučevali iz lastnega nagiba v počitnicah mladino, ki še ni bila za poljsko ali kako drugo delo.

Od 1. novembra 1849 do 15. septembra 1852 so bili podučitelj pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Tukaj so — kakor takratni učitelj Janez Lenart piše — svoje dolžnosti tako lepo spolnovali, da je bila popolnoma zadovoljna obojna gosposka; otroke so izvrstno podučevali po svoji dobri in stvarni metodi, zlasti se odlikovali po svojem treznem in mirnem življenju in so tudi tukaj, kakor po drugod, pomagali opravljati cerkvene službe z natančnostjo in dostojnostjo.

Sedaj pa zapustijo učiteljski stan in ga zamenjajo s službo pri davkarjih. Najprej in sicer od 15. sept. do 15. nov. 1852 so bili diurnist pri okrajni sodnji pri Sv. Lenartu;

potem (l. 1856) napravijo izpit kot uradniški kandidat za davkarijo pri Sv. Lenartu. Dne 22. jun. 1858 postanejo davčni asistent III. vrste, 1. jan. 1861 asistent II. vrste in 1. maja 1864 oficijal v Brežicah ob Savi. Tukaj si vzamejo za družico Antonijo roj. Thailand, 24 let staro samsko hčerko čevljarja Antona in Jozefe Thailand; poročal ju je duhovnik — sorodnik in via delegationis Franc Postružnik iz škofije Poreč. Dne 25. jun. l. 1864 so bili premeščeni kot davčni oficijal III. vrste k davkariji v Rogatec. A kmalo se povrnejo nazaj na prejšnje mesto v Brežice že 13. dec. 1866. kot asistent I. vrste; l. 1867 postanejo davčni oficijal III. vrste, l. 1870. davčni kontrolor III. vrste, l. 1871. začasni oficijal I. vrste in l. 1872 stalni oficijal. Leta 1876 pa so bili premeščeni kot davčni pristav v Ptuj, kjer so delovali priljubljeni pri gosposkem in kmečkem ljudstvu do l. 1904.

Dne 10. apr. m. l. so stopili v zasluženi pokoj ter se preselili v Maribor, katerega so vživali tukaj na zemlji do 15. jan. 1905, ko so zamenjali svoj časní pokoj z večnim, katerega jim ljubi Bog vživati daj!

Toda nikakor ne moremo reči, da so si dali mir in pokoj po dosegi pokojnine. Čč. oo. minoriti v Ptuj u vedó povedati, da so

stroški dala napraviti železne vezi, izkopati kanale in je ukrenila še marsikaj, kar jo je veliko stalo, da bi rešila poslopje. Pozneje je nastal tudi potres, vsled katerega so se razpoke v zidovju še povečale.

Prišlo je tako daleč, da se je moralo l. 1904, torej lansko jesen, šolsko poslopje zapreti, ker ni bilo več varno v njem stanovati. Oblastnijam, naučnemu in notranjemu ministru in namestniku v Gradcu se je o tej stvari že sporočilo. Zidati se mora torej novo šolsko poslopje. V tem čisto nenavadnem slučaju bi morala vendar vlada vmes poseči, osobito če se bo pokazalo, kar se tudi gotovo pričakuje, da državni tehnik ni čisto brez krivde, da se je moralo šolsko poslopje, katero stoji na popolnoma neprilicnem prostoru, zapreti. Občina je pri tem čisto nedolžna in naj bi imela zdaj zopet toliko stroškov! Dovoljujem si torej postaviti sledeči nasvet: „Visoka zbornica naj blagovoli skleniti: „Od c. kr. vlade se zahteva, da pusti zadevo šolskega poslopja v Globokem pri Brežicah natanko preiskati ter podeli občini izdatno podporo, da si postavi novo šolsko poslopje.“ Usmilite so, gospoda moja, te uboge občine, katera bi se morala brez lastne krivde globoko zadolžiti, da more zopet postaviti novo šolsko poslopje.

Visoka vlada pa naj blagovoli uvaževati vse težnje, katere sem prednašal, da: 1.) podeli prebivalcem, ki so prizadeti na Spodnjem Štajerskem po vremenskih uimih, izdatno podporo; 2.) ukrene vse potrebno v smislu sklepa deželnega zbora štajerskega gledè plazov v haloških gorah; 3.) uravnava struge rek in potokov; 4.) prejkoprej ukrene vse potrebno, da reši vas Gregovce ob Sotli; 5.) dodeli občini Globoko za stavbo nove šole potrebno državno podporo. S tem končam. (Odobrovanje: Dobro! dobro!)

Rusko-japonska vojska.

Slednjič so se vendar odločili Japonci za prodiranje, ako je verjeti vestem, ki so došle te dni iz bojišča. Gotovo so sprevideli, da je to čakanje zanje neugodno. Kuropatkin namreč poroča, da so začeli Japonci na vzhodnem krilu z veliko močjo prodirati. Seveda so se temu navalu morale predne čete, ki so obstajale večinoma iz konjeniških čet, umakniti na zadaj stoječo armado. Zaradi tega ni verjeti japonskim in angleškim poročilom, da so bili Rusi poraženi. Nadalje tudi poročajo angleški viri, da je došla velika armada preko kitajskega ozemlja Rusom za hrbet. Če je to resnica, potem so Japonci na grdi način kršili mednarodno pravo in Kitajska, ki je to dopustila, je sokriva tega prestopka. V tem slučaju se bodo morali Rusi umakniti. Seveda vse vesti niso verjetne, zato sedaj ne moremo natanko presoditi položaja.

Državni zbor.

Volitev v odseke.

Začetkoma zdajnjega zasedanja državnega zbora so izstopili iz „Slovanske zveze“ 3 rusinski poslanci, namreč: Barwinsky, Gladyczovski in Pihuljak; 2 Rusina sta še ostala člana „Slovanske zveze“, namreč: Dr. Dlužansky in Dr. Mandyčevsky. Vsled izstopa so prvi trije se odpovedali izvo-

skoraj ves čas pred svojo smrtjo porabili v to, da so tem pomagali reševati uradniške reči ter jim vrejevali v trajni spomin samostanski arhiv.

Bilo je toraj življenje rajnega očeta Jerneja Postružnik, kakor smo videli, delo in trpljenje po nasvetu našega G. J. Kr., ki pravi: „Delajte, dokler je dan, ker pride noč, ko ne more nihče več delati.“

Priporoča pa se vsem znancem in prijateljem v gorečo molitev! Bog jim daj večni mir in počitek in večna luč jim naj sveti!

litvam v nekatere odseke, v katere so voljeni namesto njih drugi člani „Slovanske zveze“ in sicer v nagodbeni odsek: Šuklje; v carinski odsek: Pogačnik; v naučni odsek: Spinčič; v socijalno politični odsek: Dr. Dulebič; v poljedelski odsek: Žičkar in v ustavni odsek: Dr. Hruban.

Nova železnična zveza Dunaja s Trstom.

Že par let sem se zida proga nove železnice, katera vtegne južni železnici precej škodovati. To progo zida avstrijska država na svoje stroške. Ta proga sega preko Goriškega, Gorenjskega in Koroškega. Stroški so bili proračunjeni na 178 milijonov kron. Toda že zdaj se je pokazalo, da bodo stroški mnogo večji. Železnični minister sam je priznal, da bodo znašali 267 milijonov kron, toraj za 89 milijonov kron več, kakor je stalo v proračunu. Vzrokov je več: velik del bohinjskega predora je bil že dovršen; a voda je vedno vdirla v njega in morali so začeti nov predor. Med stavbo se je morala povišati plača delavcem; morali so se oskrbeti novi stroji. Železnični minister Wittek je tolažil poslance v železničnem odseku, da se bodo vsled tega povišali čisti dohodki. Če se mož le ne bo zmotil.

Boj z Italijo.

Ob priliki posvetovanja radi dovolitve vojaških novincev za l. 1905 so nekateri jugoslovanski poslanci opozarjali našo vlado na veliko nevarnost, katera nam preti od laškega kraljestva. S popolno gotovostjo se je izrekla beseda, da se vojski z Italijo ne moremo izogniti. Italija hoče dobiti v svojo last vse avstrijske primorske pokrajine in Južni Tirol; to so Lah izrekli že mnogo — mnogokrat. Avstrijska vlada pa vedno poriva v Primorje laške prebivalce ter zanemarja v eno mer tamošnje Slovence in Hrvate. Poslanec Bianchini je razan tega dokazoval, da so vse avstrijske ladje silno slabe in da mi na vsaki način bitko na morju zgubimo, če se zdaj začne vojsko z Laškimi. Ali se bo avstrijska vlada kaj ozirala na te opravičene pritožbe, je pač drugo vprašanje. Do zdaj je skoraj vedno storila to, kar so zahtevali naši Italijani. Proti naboru vojaških novincev so glasovali socijalni demokrati, Italijani in Vsenemci.

Nova obrtna postava.

Vlada je predložila novo obrtno postavo, s katero pa niso zadovoljeni trgovci. Razgovor o tej zadevi se je začel dne 24. februarja.

Proračunski odsek je začel svoje delo.

Poslanec Robič dobi vselej poročilo o duhanu (tobaku). Letos je proračunjen čisti dobiček, ki ga bo imela država od tobaka, na 140 milijonov kron. Zemljiški davek bi nesel, ako bi se vsako leto ne odpisovalo radi raznih vremenskih uim po 10 do 12 milijonov kron, 70 milijonov kron. Iz tega je razvidno, da dobiva država od tobaka vsaj še enkrat toliko, kakor od zemljiškega davka.

Vinorejski odsek

izdeluje novo postavo zoper pačenje vina. Vinski trgovci bodo morali dokazati, od kod imajo svoje blago. V tej zadevi se godijo sedaj mnoge sleparije na škodo vinorejcem. Prodaja se pod naslovom: „vina iz slavno znanih vinogradov“ vino, ki ni nikdar v tistem kraju rastle. Socijalni politični odsek izdeluje postavo za zavarovanje zasebnih uradnikov; a nastale so mnogotere težave, da delo ne napreduje. Poročevalec je Čeh dr. Fort.

Dopisi.

Št. Ilj pri Velenju. (Smrt.) V petek, dne 17. svečana smo pokopali blago ženo, gospo Lizo Kotnik, mater g. dr. Kotnika, sodn. tajnika v Celju, in Cilike Trobejeve, nadučiteljve soproge. Rajnika je bila znana kot vzorna, pridna, postrežljiva in radodarna ženka; čislali so jo povsod, kjer so jo poznali; posebno je bila priljubljena pri ljudeh v Šaleški dolini. V zadnji dobi po smrti velezaslužnega župnika in deželnega poslanca dr. Lipolda, kateremu je ves čas zvesto in skrbno vodila

gospodarstvo, ni bilo v Šaleški dolini ženitovanja, cerkvenih svečanostij ali večjih veselje, kjer bi ne bilo dobre Lize, ki je povsod preskrbela najboljšo kuhinjo za goste. Še pri zadnjem birmovanju prevzv. ekscelece kneza in škofa v Šaleški dolini, je morala dan za dnevom od župnije do župnije, da je pomagala pogostiti visoke goste; kjer je bila ona v kuhinji, se je poznalo takoj. Pomagala je pa tudi povsod rada, kamor so jo le klicali; celo vžaljena je bila, če je niso vabili na pomoč.

Marljivo delavko in veselo družabnico so naravnost ljubili kmetje, kmetice, tržani in tržanke; saj ji pa po celi dolini niso drugače rekli kot „naša oltika“ ali teta.

Med dolgotrajno boleznijo, med katero je ležala pri svoji hčerki v Št. Ilju, so pokazale zlasti prijateljice, kako cenijo svojo blago družabnico; dan za dnevom so jo prihajale tolažiti, da se ji bo kmalo zboljšalo. Toda tega dneva ni čakala. Previdena s sv. zakramenti je mirno zaspala dne 16. febr. ob pol 7 uri zjutraj.

Pogreb je bil naravnost veličasten, kakoršen se ne vrši navadnim kmeticam ali tržankam. Prišlo je sorodnikov in znancev iz Celja, Frankolovega, Maribora, Slovenjgradca, Polzele in Šoštanja; Velenjčanke so prišle skoro vse, da počaste še zadnjič svojo prijateljico; posebno je veselilo človeka, ko je videl, da se je zbralo toliko domačega ljudstva iz Št. Ilja; cerkev je bila natlačeno polna.

Po domači navadi se poslovi v imenu rajnke, predno so jo dali v rakev, šentiljski župan, kmet Koren, ki je znan kot dober kmetski govornik. Njegove besede so šle do srca vsem navzočim.

Sprevod so vodili č. g. duh. svet. Smerečnik, č. g. župnik Cizej in č. g. Fr. Šaloven.

Po sv. maši in cerkvenih obredih se je pomikala dolga vrsta žalajočih proti pokopališču. Ob gomili je govoril č. g. duh. svet. Smerečnik in zlasti povdarjal, kako blaga žena je bila rajnika, katere ne bodo pogrešali samo ubogi ljudje, temveč tudi v prvi vrsti g. duhovniki; radi tega je treba, da ohranijo vsi pokojnico v blagem spominu, molijo za njeno dušo in za duše vseh umrlih sorodnikov iz Kotnikove, Trobejeve in Vrstovšekove hiše. Gruda za grudo je padala na rakev, izročili smo rajnko materi zemlji; tužno glaseči se glasovi šentiljskih kmetskih pevcev, ki so peli nagrobno, in glasno zvonjenje domačih zvonov ganili so vse navzoče, ki so se počasno podali vsak na svoj dom, spomnivši se marsikaterega dogodka iz rajnikinega življenja. Šaleščan.

Hošnica pri Slov. Bistrici. (Občinske volitve.) Pri nas smo imeli volitev občinskega odbora pred 14 dnevi. Dosedaj miroljubna in popolnoma narodna občina doživela je letos prvič boj z nasprotstvom. Cele mesece se je agitiralo proti staremu odboru. Tukaj ima prve zasluge Golečanov Pavel. Ta je letal od volilca do volilca, kupoval prešiče in telice, kakor mu je sodilo, pri tem pa namigaval, kdo da se naj voli. Drugi je Lipavc, še le pred dvema letoma se k nam naselivši kmet. Dobil je takšno skomino po županskem stolu, da je obiskaval volilce po noči in po dnevu in jih z različnimi obljubami vabil na svojo stran. Kakšno stranko sta ta dva zastopala, nam ni jasno, ker prvi je pristaš „Štajerca“, drugi pa neprijatelj cerkve. Kjer sta dva, pridruži se rad še tretji, in to je bil Golečan. Skrajna nismo niti verjeli, da bi ta, nekdanj tako naroden mož, se sedaj bratil s temi ljudmi. Pa žalibog, zgodilo se je! V nadi gotove zmage so agitirali do zadnjega trenutka. Pridejo na volišče in pripeljejo seboj: iz Laporja edinega Štajercijanca Tišlerja, iz Križnega vrha Golca, Blažuna, Lipa, Skerbiša, iz Dolgega vrha Ceka, iz Vrhol Kobala, in na zadnje je še z njimi držal Gozdnik iz Hošnice. Ko tukaj zagledajo velikansko število krščansko-narodnih volilcev, pade jim pogum, da nekateri takoj odidejo. Ostali se vdeležijo volitve v tretjem razredu. Toda ko vidijo svoj velikanski propad, začno se jim tresti hlače, tla so jim prevroča, in predenj začne voliti